

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 47 (8683)

23 НОЯБРЬ

2017 йыл

КИШИ ЮМА

КАРАША АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

САВГА

Сый грамоталар тапшырылды

20-ншы ноябрьде «Ногайский район» МО администрациясында юма сайын озгарыла-таган кезекли аппарат йыйыны болып озды. Йыйынды «Ногайский район» МО администрациясынынъ акимбасы М.Аджеков юритти. Ол йыйылганларга Ногай районында баъри организациялар куллыкшыларына ис акы савлайын тоьленгенин билдирди. Солай ок, ол балаларды тамакландырув бойынша аьллер де ийгилендирилгенин айтты. Келеек йылдынъ бюджетине 2 мынънан арткан яшавшылар болган авылларга косымша амаллар салынаягын да М.Аджеков белгиледи. Район акимбасынынъ соьзлери мен ДР Финанслар министерствосы ман Ногай районынынъ бюджетин беркитуьвде анъламлык табылган эм эндиги йыл озган йыл ман тенълестиргенде ийги болаяк.

Бу йыйында йыйылганлар ийги хабарларды билип калмай, коьньил коьтерилисли озгери-стинъ шайытлары да болдылар. Район акимбасы савлайроссиялык сочинениелер конкурсынынъ регионаллык кезегининъ енъуьвшиси А.Ш.Джанибеков атындагы школанынынъ 10-ншы классынынъ окувшысы Гульсина Карагулова (суьвретте), (етек-шиси А.Агаспарова) эм Хал-клар ара балалар фестивалинде «Ойын – маьнели ис» деген номинациясынынъ енъуьвшиси,

1-нши дережели дипломнынъ иеси Батыр-Мурза авыл школа-сынынъ окувшысы Диана Кул-таева (етекшиси С.Эсиргепова) Сый грамоталар ман шешекей байламлар алдылар. Солай ок, йыйында «Ногайский район» МО администрациясынынъ акимба-сынынъ орынбасары Баймаго-мед Ярлыкаповка РФ Илми эм Билимлендируьв министерство-сынынъ ортак билимлендируьв тармагында патшалык политика департаменти атыннан разылык тапшырылды.

Сонъ район маданият уйи-нинъ етекшиси С.Караянов аьдте-ли маданият орталыгы акында, онынъ маьселелери эм суклан-дырган яклары акында хабар-лады. Тагы да йыйында бюджет организациялар куллыкшылары-нынъ кыйын акы тоьленуьвинде «Мир» карталар кулланмага тий-ислилер деген соров коьтерилди. Оннан сонъ район акимбасы ДР министерстволарында презен-тацияды оьткен янъы проектлер акында хабарлады.

Э. КОЖАЕВА.

«НОГАЙСКИЙ РАЙОН» МО АДМИНИСТРАЦИЯСЫНДА

Маьнели маьселелер каралдылар

Оьткен юмадынъ ишинде Ногай район администрациясын-да Дагестан Республикасынынъ Транспорт, энергия эм байла-ныс бойынша министрствосы-нынъ ваькили Ю.Абдулатипов, «Спецгазстройсервис» етекши-си У.Исмаилов, «Газпром газо-распределение Дагестан» ООО бас инженери Ш.Алиев, «Даг-сельхозстрой» ДР ГКУ етекшиси М.Муталипов йыйын озгарды-лар. Сол йыйыннынъ барысында Орта-Тоьбе, Шумлелик авылла-рынынъ ишинде юритилип тур-ган газ тармагынынъ курылыс куллыкларын кутарув, электро-ярыкты тийисли кепте уйлер-ге еткеруьв уьстинде этилетаган куллыклар акында эм Ногай рай-онындагы байланыстынъ оьрле-нуьви эм маьселелери акында соьйлениди.

Тез арада Орта-Тоьбе эм Шумлелик авылларында уйлер-ге газ йибериуьв куллыклар бас-ланаяк. Бу йылдынъ ызына дей-им сол эки авыл яшавшылары-нынъ уйлерине табият коьгил-

дим отын пайдаланмага йибер-меге ниетленедилер.

Йыйын барысында ызгы заманларда байланыс сапаты бек осал аьлде экени айтылды. «Мегафон» компаниясынынъ ваькилининъ билдируьвине коь-ре, байланыстынъ сондай сапат-лы болувы аьли уьшин ярасты-рув ислер юритилетаганы ман байланыслы болады, олар бай-ланыс сапатын ийгилендируьв уьшин тийисли алат аькелее-клер. Бу маьселеди де айдынъ ызына дейим шешпеге соьз берилди. Солай ок «МТС» ком-паниясы Орта-Тоьбе, Карасу, Шумлелик авылларында оьзле-рининъ негизли станцияларын курмага ниетленедилер. Орта-Тоьбе авылында сол байланыс станциясы болаяк ер белгиле-ген эм тез арада косув куллы-клар этилинееклер. Оннан сонъ Карасу эм Шумлелик авыллары-на шыгаяклар. Калган авыллар-ды да байланыс тармакларына косар уьшин тийисли шаралар этилинееклер.

Электроярык пан байланыс-лы маьселелер енъиллерден тувыл. Терекли-Мектеб авылында янъы курылатаган микрорайонларда сол маьселе мен йыйы йолыг-самыз, трансформаторлардынъ куьшлери етпейди. Солар бир айырым ерге деп эсап этили-нип салынган, соларга янъыдан янъы курылган уйлер, орамлар косыла бередилер. Аьли уьшин сол маьселе де шешилуьв йолда, армаганга салынганнан (резерв) эки трансформатор бериледи. Сол, бар оьткир маьселеди толы-сынша болмаса да, шешпеге амал береди.

Йыйыннынъ ызында «Ногай-ский район» МО администраци-ясынынъ акимбасы Мухтарбий Аджеков Дагестан Республика-сынынъ Транспорт, энергия эм байланыс бойынша министр-ствосына бизим маьселелери-мизге маьне бергени эм колты-клаганы уьшин разылыгын бил-дирди эм министр Сайгидпаша Дарбишевич Умахановка айы-рым савболсынын айтты.

Кутлавлар

Ногай районнынъ хатынлары, аналары!

Сизди келеяткан Ана куьни мен ак юрегимизден кутлаймыз!

Ана куьни – ол юреклеримизге энъ де ювык эм баалы аьдемлеримиз – аналарымызга багысланган байрам. Анадынъ уллы эм исси суьйимлиги бизди бесиктен алып йылытады эм аявлайды, бизге яшав кыйынлыклар-ды енъмеге, ийгиликке сенмеге куьш береди.

Сизге, аявлы хатынлар, аналар аьр куьнлик кыйынынъыз, япсарсыз шыдамлыгынъыз, ян-коьньил юмартлыгынъыз уьшин – юрек разылы-гымыз! Сизинъ балаларынъыз оьнерли эм сизди суьетаган болып оьс-синлер, дайым да олар сиз акынъызда каьр шексинлер! Сизге эм сизинъ аьеллеринъизге ден савлык, эмишлик эм наьсип!

М. Аджеков,

«Ногайский район» МО администрациясынынъ акимбасы.

Р. Насыров,

«Ногайский район» МР Депутатлар Йыйынынынъ председатели.

Ноябрь айдынъ ызында биз йылдынъ энъ ийги куьни – Ана куьнинъ белгилеймиз. Ол сондай да ийги, юмсаклыкка, суьйимликке эм энъ де йылы эм таза сезимлерге толган байрам. Ана болув – ол табият кыска-якльга савкат этип берген энъ наьсипли заман шагы. Ана – ол Кудай ман аьдемлер арасындагы элиш деп босына айтылмаган.

Ана куьни мен байланыста, аявлы сыйлы аналар, сизге бизим энъ де таза кутлавларымыз! Сизге уьйкен ана наьсипин, берк ден савлыкты, суьйимликти эм сизинъ кыйынынъызга разы болган балаларды йорай-мыз!

С. Абубекерова,

Ногай районнынъ хатын-кызлар советининъ председатели.

26-ншы НОЯБРЬ – АНА КУЬНИ

Киели борышлардынъ бириси

Ана – яшавда балага энъ ювык эм сыйлы аьдем. Анасы баласы ман сав яшав оьмири бирге бола-ды, ол оны бир де корламас эм дайым кавыфлыклардан сакла-мага шалысып турар. Ана баь-римизге де сыйлы эм суьйимли болмага керек, неге десе ол биз-ге яшав береди, яшавдынъ кара-сын да, агын да танытып уйрет-пеге шалысады. Ана болув бек наьсипли сезим эм киели борыш. Буьгуьнлерде Анжела Джена-ли кызы Мусаева бесинши кере ана болып, сол наьсипли сезимди юрегиннен оьткерип, балалары-на суьйинип туры. Ол эки уьыл ман уьш ярасык кызлардынъ ана-

сы. Анжела Дженали кызы бала-ларына тек ийги тербия бермеге шалысады.

Мен балаларыма: «Яшав бой-ынша аьдемшилик деген касиет-ти мутпанъыз, ясуьйкенди сый-лап болынъыз деп, уйретип келемен», – дейди коьп балалы шыдамлы хатын Анжела Мусае-ва. Солай ок, Анжела балаларына иман бойынша да тербия бермеге мутпайды. Онынъ айтувына коь-ре, ийманлы аьдем тувра йолдан, эш те, янъылыспас.

Анжалады ак юрегимизден Ана куьни мен кутлаймыз, бала-ларынъыз наьсипли болып оьсип, ана суьтин аклаганын йораймыз.

«НОГАЙСКИЙ РАЙОН» МО АДМИНИСТРАЦИЯСЫНДА

Тергевлер бойсынмай эм шынты озгарылсын

Янъыларда «Ногайский район» МО администрациясында «Социаллык аьжет битируввиши организациялардын куллыгына тувра баа беруув яктан, «патшалык социаллык политикады яшавга шыгарув бойынша шаралар акында» соров каралды.

«Ногайский район» МО администрациясы белгилегенлей, РФ Президентинин «Социаллык аьжет битируввиши организациялардын куллыгына тувра баа беруув яктан, «патшалык социаллык политикады яшавга шыгарув бойынша шаралар акында» РФ Президентинин Указын толтырув ушин белгилу куллык этилген, нормативыхтыяр негиз тузтилген. Район администрациясынын басынын токтасы

ман, билимлендирув эм маданият тармакларын да социаллык аьжет битиретанган организациялардын куллыгына тувра баа беруув бойынша биревге де бойсынмайтаган Ямагат совет тузтилген. Бу йосыкта билимлендирув бойынша залим куллык этилген.

Администрация аккимбасынын буйрыгы ман тергелек билимлендирув организациялар сырасы белгиленген.

Соны ман бирге шешилмеген маьселелер де коьп. Айлак та, маданият тармагында.

Ямагат советлердин куллыкларын белсенлеуув, социаллык аьжет битируввиши организациялардын куллыгын ийгилендирув мыратта тийисли токтаслар алынды.

Билимлендирув бойынша Ямагат советтин председателинин (Кожаяев М.Я.), маданият бойынша Ямагат советтин председателинин (Саитов Э.С.) билдирувлерин эске алып, оларга озь борышларын патшалык эм муниципаллык влаьтерге бойсынмай толтырмага маслагат этилди. Солай ок Ямагат советлердин председателине (Кожаяев М.Я., Саитов Э.С.) социаллык аьжет битиретанган организациялардын куллыкларын биревге де бойсынмай тергевди озгармага, Ямагат советлердин йыллык планларын тузбеге, Ямагат советлердин мыратларынын эм борышларынын Ашык декларациясын азирлемеге эм алмага, Ашык декларациядын яшавга шыгарылувы акында йыл сайын эсап бермеге эм «Ногайский район» МО администрациясынан официальный сайтында ерлестирмеге кенъес этилди.

Социаллык тармак учреждениелеринин етекшилери биревге де бойсынмайтаган тергевлердин сырагыларына коьре табылган кемшиликлер бойынша шаралар коьрмеге эм оларды тайдырувдын йолларын излестирмеге борышлылар.

ЙЫЙЫН

Халк бир ниетли болса, енъилмес

Янъыларда Махачкалада Дагестан Аккимбасынын куллыгын юритуввиши Владимир Васильев «Россия мусылманларынын аьдетли анъ-акыл асабалыгын кайтадан тургызув: дунья глобализация аьллеринде мусылманлардын бирлигин саклав маьселелери» деп аталган Кудай созин таралтувшылардын халклар ара илми-практикалык конференциясынын пленарлык йыйынында катнасты.

Шара ортакшыларына каратылган созинде Владимир Васильев булай деген: «Мага буьгун бу залда болув бек сыйлы эм пайдалы. Бу залда энъ де кыйынлы заманларда Дагестанды эм Россияды саклап болган аьдемлер де бар. Биз кыйынлыкларды бирге оьткердик, соны ман бирге тек озь дурыс йолды сайлап калмай, ама аьдемлерди де озьинин артыннан аькетип болганларга савбол айтаман. Дагестан – ол ал деп халклар коьлеми узак йыллар бирге тынышлыкта эм бирликте яшайтаган, соны ман баьри калган

ларга уьлги коьрсететанган аьлемет республика. Халк бир ниетли болган шаклы – ол енъилмес. Биз бирге болган заманда, бизди бирев де енъмес, эм бизге бир душпан да коркынышлы тувыл.

Озинин шыгып соьйлевинде Владимир Васильев аьлиги заманда Дагестан етекшилери юритип турган куллыклар акында да айтып озды. Ол солай ок буьгунлерде республикадын Халк Йыйыны эм Оькимети мен келеяткан йылдын бюджети азирленувин белгиледи. «Федераллык орталыгы эм Рос-

сия парламенти савболсын – олар бизди колтыккладылар эм Дагестанга былтыргы йылдан да коьп карыж шыгардылар. Тек соны ман бирге мен республика етекшиси эсабында аьр бир маьнет акша ушин явап береегим акында созь бердим.

Аьли мен республика бойынша коьп аьдемлер мен йолгысаман. Баьриси де: «Сиз исленъиз, биз сизге уьйкен сеним этемиз. Биз яшав ийги болганын суьемиз. Сиз, Дагестан Аккимбасынын ис борышын толтырасыз эм, Сиз, сол куллыкты этпеге борышлысыз», – дейдилер. Мен оларды аьрув анълайман. Ама сизсиз, мен ол затты этип болмакпан. Биз баьримиз тек бирге косылып ислесек, аьне сол заман яшавымыз ийгиленер», – деди Дагестан Аккимбасынын куллыгын юритуввиши.

Озинин созинде регион етекшиси, солай ок Самур орманлыгы акында сораьды да коьтерди.

Пленар йыйынында РФ Федераллык Йыйынынын Федерация Советинин Председатели Ильяс Умаханов, Россия мусылманлар Дин йыйынынын аккимбасы, муфтий Альбир-хазрат Крганов, Дагестан муфтийи, шейх Ахмад-аьжи Абдулаев шыгып соьйледи.

«Ер маьлиеклери» проекты ишинде

2017-нши йылдын караша айынын 14-нши куьниннен алып Дагестан Республикасынын «Ногайский район» МО администрациясында ООН Генеральный Ассамблеясынын (47-нши номерли 1992-нши йылдын казан айынын 14-нши куьниннен алып) резолюциясы ман «Халклар ара сакатлар куьни», 131-нши номерли «Россия Федерациясинин ерли самоуправлениесинин ортак принциплерин уйгынлав» Федераллык Законы ман (2003-нши йылдын казан айынын 6-ншы куьниннен алып), сакат граждандардын социаллык статусын коьтерер, солардын маьселелерине эс эттирер, олардын ыхтыярларын коршала эм оларга тийисли шартлар туззер ниетпен «Ер маьлиеклери» проекты ишинде шара озгармага, сонъгы тузилиси мен уйгынлав комитети тузтилген.

Б.А.Ярлыкапов – «Ногайский район» МО администрациясынын аккимбасынын ямагат кавыфсызлыгы бойынша орынбасары, уйгынлав комитетинин председатели.

З.К.Аджибайрамов – «село Терекли-Мектеб» СП МО аккимбасы, уйгынлав комитетинин орынбасары (соьйлесуьвге коьре).

Уйгынлав комитетинин азгалары:

С.К.Абубекерова – «Орталык район китапхана» МКУ директоры, хатын-кызлар район советинин председатели.

А.М.Авезов – «Ногайский район» МО-сындагы УСЗН етекшиси.

Р.Э.Атангулов – Ногай район бойынша «Инсан» савалык фондынын етекшиси (соьйлесуьвге коьре).

М.С.Бекбулатов – Яшавшыларды социаллык яктан коршалав фондынын етекшиси.

Г.М.Капитулаева – «Ногайский район» МО-сындагы ГБУ ДР КЦСОН етекшиси (соьйлесуьвге коьре).

Я.Т.Кудайбердиев – «Ногайский район» МО администрациясынын маданият боьлигинин етекшиси.

Э.Ю.Кожасва – «Шоьл тавысы» республикалык газе-

тасынын редакциясы» ГБУ ДР бас редакторы (соьйлесуьвге коьре).

Ф.Я.Межитова – «Ногайская центральная районная больница» ГБУ ДР бас врачы (соьйлесуьвге коьре).

К.Ю. Огегенова – «Ногайский район» МО администрациясынын Билимлендирув боьлигинин етекшиси.

Т.Н.Шандавова – «Ногайский район» МО администрациясынын ислеринин управляющий.

Баьри авыл поселениелеринин аккимбасларына, район япсарларындагы учреждениелер, организациялар етекшилерине Сакатлар куьнине багысланган баьри шараларда да белсен катнаспага керек.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасына кыйын аьлге калган яшавшылар акында эм сол йогарыда белгиленген куьнге багысланып озгарылатан шаралар акында язбага керек.

М.АДЖЕКОВ, «Ногайский район» МО администрациясынын аккимбасы.

Ямагаттын келеектегиси уьшин каьр шегип

Янъыларда Махачкалада Татымлык уьйинде «Экстремизм эм терроризм идеологиясына карсы турувда Сырт Кавказдын мусылман биргелеслеринин суьлыбы» деп аталган СКФО-дын дин басшыларынын 5-нши конгресси болды.

Шарадын администраторы ДР Намыс эркинлиги, дин организациялары ман биргелес аьрекет этуьв бойынша комитетинин председатели Магомед Абдурахманов болды. Мунда Россиядын туьрли субъектлериннен дин аьрекетшилери, аьлимлер, профессорлар катнастылар.

Конгресс хафиз Шамиль Асабскийдин Кораннан аятлар окувыннан басланды. Йыйылганларга хошлав созин Дагестан Оькиметинин Председателинин биринши орынбасарынын куллыгын юритуввиши Рамазан Джафаров айтты:

– Аьдемлердин Дагестанга келмеге, йолгыспага, баскаларды тынъламага, туьрли сораьлардан тура озь ойларын айтпага аваслыгы

бар. Сол тувыл ма аьдемлерди биргелестиретангы. Мен сизди аьли де бир кере бизим республикада хошламага суьмен. Мен анълайман, сиз мунда, бас деп бизим Муфтийге, уьйкен сый этип келгенсиз. Сонын уьшин савболыньыз, – деди вице-премьер.

Рамазан Джафаров алдын шалув куллыклар юритер уьшин, дагестанлылар яшаган элимиздин туьрли ерлерине республикамыздан дин аьрекетшилери йиберуьвден тура Магомед Абдурахманов пан соьйлегенин билдирди.

– Буьгунги эм алдынгы йолгысларымыз бизим ямагаттын келеектегиси уьшин каьр шегетангымызды, ясарды яман йолга туьсуьвден сакламага уллы аваслыгымыз барын шайытлайды. Келеектеги несиллерге дин сораьлардан тура дурыс негиз куллык этпеге кергени эсимизде сакламага борышлымыз. Биз коьремиз, коьп яс аьдемлер баскадын айтка-

нын тынълап, ойламай коьп териссизликлер этпеге боладылар. Соны ислам дининин эм элимиздин явлары кулланадылар. Соьйтип бизим коьп ясарымыз халклар ара террористлик организацияларынын каракларынын сырларын толтырганлар. Ондай аьдемди кайтармага бек кыйын. Озь халкынын эм элинин данъкы уьылары, ювыкларынын таявы болаяктын орынына олардын яшавлары бузылган, – деди ДР Муфтийи, шейх Ахмад-хаджи Абдулаев.

Россиядын мусылманларынын дин йыйынынын етекшиси, РФ Ямагат палатасынын агзасы Альбир-Хазрат Крганов ислам динин туьзетпеге, туьрлендирмеге суьетаганлар, онын уллы негизлерине сенмейтаганлар коьп экенин белгиледи.

Шыгып соьйлегенлер аьдетли динлерди саклав эм таралтув, динлер ара эм халклар ара татымлыкты беркитув бек маьнели экенин белгиледи.

ЙЫЙЫН

«Пайдалы патшалык етекшилев» проекти бойынша

Дагестан Республикасынынъ «Пайдалы патшалык етекшилев» деп аталган приоритетли оърленуъв проекти бойынша Ямагат советининъ биринши йыйыны янъыларда Махачкалада, Дагестан патшалык халк хозяйствосынынъ университетинде, оъткерилди. Сол йыйынды республика Оькиметининъ вице-премьерининъ куллыгын юритуъвши Екатерина Толстикова юритти.

Онынъ айтувы ман, белгиленген приоритетли проекти аьлиги заманда республикада яшавга шыгарылып турган баъри приоритетли проектлери арасында тармак туъзуъвши деп саналады. Олай дегени, етекшилев тармагы не шаклы хайырлы этип туъзилгени мен республикадынъ эм пагшалыктынъ оъз ис борышларын толтырувы тар байланыслы.

Толстикова белгилегенлей, быйыл проектти яшавга шыгарув соравлары Халк Йыйынында ойласылган, депутатлар приоритетли программадынъ яшавга шыгарылувынынъ сапаты бойынша коьплеген ой-токтасларын айтып билдиргенлер. «Биз, ямагат советин, проектти яшавга шыгарув аьсеринде йолыга туратаган маьселелерди, соравларды шешуъв уьшин, йыйнаганмыз. Ол зат, боьтен де аьли, келеектеги йылга борышларды белгилев басланатаган заманда, айлак та маьнели», – деп белгилеген ол.

«МФЦ аркасы ман халкка ярдамлар

этуъв» деген приоритетли проектининъ яшавга шыгарылувы акында «Дагестан Республикасында МФЦ» деген ДР ГАУ персонал ман куллык юритуъв бойынша директорынынъ орынбасары Марина Вагабова билдирди. Онынъ соьзине коьре, МФЦ-лар ашылганнан алып, республикада коьп функционаллы орталыклар тармагын оьрлентуъв борышы салынган эди. Буьгуьнлерге республика бойынша баъри муниципалитетлерде де 57 МФЦ-лар эм 435 ТОСП-лар туъзилгенлер, ол 98 процент болады.

Буьгуьнлерде республикадынъ узактагы районларында МФЦ ваькилликлери йок экени акында республика депутатлары ман эртеректе сорав коьтерилгени акында белгиледи Е.Толстикова.

«Электронлы Оькимет» деген проектин яшавга шыгарув акында ДР коьлик, энергия эм байланыс министерствосынынъ электронлы оькиметин эм патшалык ярдамларын оьрлентуъв управление начальниги Аскандар Магомедов хабар-

лады. Онынъ айтувы ман, сол проектке бир неше боьликлер киреди. «Сонынъ санында – Дагестан Республикасынынъ электронлы документ айланысынынъ ведомстволар ара тармагын оьрлентуъв, патшалык эм муниципаллык ярдамларын этуъв эсабында ведомстволар ара электронлы биргелес аьрекетлев тармагын оьрлентуъв, электрон кебинде патшалык ярдамларын беруъв амалларын канагатлав, ЕСИА-да эсапка алынган эм электрон кебинде патшалык эм муниципаллык ярдамлар механизмин кулланатаган граждaнлар санын арттырув», – деп билдирди ол.

Йыйыннынъ барысында солай ок «Пайдалы патшалык эм муниципаллык сатып алувлар», «Пайдалы кадрлар политикасы», «Муниципаллык НПА-лардынъ закон нормаларына келисуъви», «2017-нши йылга ДР толтырувши власть органларынынъ аьрекетине Ашык Оькимет принциплерин киргистуъв» деген подпроектлерди яшавга шыгарувдынъ юриси акында шыгып соьйлевлер тынъландылар.

Йыйыннынъ сырагылары бойынша ойласылган соравлар акында бир неше маслагатлар туъзилди, соларды Совет агзалары оъз куллыгында ойласып караяк.

«КАСПИЙСК» ТОСЭР АКЫНДА

Сырт Кавказда ялгыз эсабында

Россиядынъ экономика оьрленуъв министерствосында монокалаларда алдын шалув социал-экономикалык оьрленуъв ерлерин туъзуъв эм аьрекет эттируъв соравлары бойынша Комиссиядынъ кенъесинде ДР-нынъ Экономикасы оьрленуъв министерствосы ман аьзир этилген ДР-нынъ Каспийск каласында алдын шалув социал-экономикалык оьрленуъв ерин (армаганда ТОСЭР) туъзуъвге аьризе хош коьрилген.

2017-нши йылдынъ март айында Россия Федерациясынынъ Оькимети мен алдын шалув социал-экономикалык оьрленуъв «Каспийск» ерин туъзуъв акында карар кабыл этилинип алынды (РФ-сынынъ Оькиметининъ 2017-нши йылдынъ 24-нши мартында кабыл этилинген 334-нши номерли токтас).

Белгилев керек: «Каспийск» ТОСЭР – Сырт-Кавказ федераллык округында алдын шалув социал-экономикалык оьрленуъв ялгыз бир ер.

ТОСЭР – ол предпринимательлик

аьрекетти бардырувдынъ айырым правовой режими салынган ер кесеги, ол 10 йылга туъзиледи эм каладынъ баъри ерине яйылады.

Законодательство ман келисте «Каспийск» ТОСЭР еринде ОКВЭД-тинъ ети кеби этиледі.

Аьр ОКВЭД-га аьрекет этуъвдинъ коьп кеплери киреди.

«Каспийск» ТОСЭР резиденциясы уьшин капиталлык киритуъвлердинъ киши кадери 5 миллион маьнет акша оьлшеми мен белгиленген, янъы дайымлык ис орынлар саны – 20 единица.

Алдын шалув оьрленуъв ерининъ аьрекет этуъви 10 йылга белгиленген эм 5 йылга аьли де созылмага болады.

Аьрекет этетаган законодательствосы ман келисте юридический лицо ТОСЭР резиденги деп Россиядынъ Экономика оьрленуъв министерствосынынъ Реестрине язувлар киритуъв заманыннан алып саналады.

Закон проектине коьре «Каспийск» ТОСЭР резидентлери уьшин ДР бюд-

жетине эсапланмага керек организациялар келимине кемитилген налог кадери токтастырылмага каралады: бес налог болжаллар ишинде – 5 процент, а 6–10-ншы налог болжалга – 10 процент.

Федераллык законодательствосы ман 2019-ншы йылга дейимги болжалда бюджет тысындагы фондларга йиберилетаган отчислениелер 30 проценттен 7,6 процентке дейим кемитилген.

Дагестан Республика Оькиметининъ председателининъ куллыгын кесек заманга толтырувши А.М.Гамидов пан 2017-нши йылдынъ 26-ншы майында «Каспийск» алдын шалув социал-экономикалык оьрленуъв ерин туъзуъв акында» Россия Федерация Оькиметининъ токтасын (24.03.2017й., № 334) яшавга шыгарув бойынша йол картасы токтастырылган.

ДР-нынъ Экономика оьрленуъв министерствосы Каспийск монокала администрациясы ман биргелесте «Каспийск» ТОСЭР-ге резидентлерди киритуъв бойынша куллык юритиледи.

РАЙОН ОРТАЛЫГЫНДА

Йигитлерге сый эм эстелик болсын деп

Янъыларда Ногай район орталыгындагы паркка киретаган арка янында Чернобыль атомлы электростанциясында болган авариядынъ ызын тайдырувда катнаскан район яшавшыларынынъ атын дайымлыкка эстеликке калдырув ниет пен суьврет баннери ашылды.

Бу шатлыклы шарады Чернобыль союзынынъ район боьлигининъ председатели Руслан Кунтувганов ашты эм соьзди «Ногайский район» МО администрация аькимбасынынъ орынбасары Хамидулла Саитовка берди. Ол оъз соьзинде ХХ оьмирде Чернобыльде болып оьткен атомлы авария эм сонынъ сырагыларыннан дуняяды коршалаган аьдемлердинъ баьтирлиги не шаклы заман оьгсе де, элимиздинъ эсиннен таймайтаганын билдирди.

Солардынъ сырасында бизим Ногай районымыздан да 32 аьдем

катнаскан. Буьгуьн сол йигитлеримиздинъ атлары эм суьвретлери айырым баннер этилинип, район орталыгымыздынъ коьрнекли еринде ашылып туры. «Суьврет баннери сизинъ баьринъиз уьшин оьмирлик сый эм эстелик, оьсип келеяткан яс несиллерди патриотизм негизинде тербиялавга ийги косым болар», – деди Х.Саитов.

Оъз соьзинде ДР Халк Йыйынынынъ Депутаты, КПРФ Ногай РК 1-нши секретари Мурзадин Аvezов Чернобыль атомлы авариясы элимиз уьстиннен буьгуьнлерге дей-

им сек (белги) берип туратаган баьле эсабында оьткенин белгиледи. «Сол казадан элимизди коршалаган йигитлердинъ хыйлысы эндигиси арамызда йок, оларга дайымлык эстелик! Буьгуьнлерде бизи мен бирге мунда турганларга уьйкен сый эм оьрмет! Баъри район чернобыльшилерине де разылык билдиремен», – деди М.Аvezов.

Эстеликли шарада «село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы Зейдулла Аджибайрамов, Ногай район ветеранлар советининъ председатели Акманбет Сангишнев, ис ветераны Абейдулла Абейдулаев эм баскалар катнастылар, оъз йоравларын айттылар.

М. ЮНУСОВ.

ЙОЛЫГЫС

Бас калада озады

2017-нши йылдынъ 7–8-нши декабринде Москвада савда-промышленность палатасында Россиядынъ власть органларынынъ тергевши ваькиллерининъ эм предп-ятиелердинъ финанс эм юридический службаларынынъ специалистлерининъ йолыгысы болып озаяк. Ол тоьмендеги тема бойынша озгарылаяк: «Патшалык финанс тергев: электронлы документлер айланысы, налог тергевлер, банк тергеви, миллет виртуальный валюта, правосаклав органлар ман биргелес аьрекет юритуъв эм байыр ява-

плылык».

Тоьмендеги ваькиллердинъ шыгып соьйлевлери планга кирген: Россиядынъ ФНС, Россиядынъ ФАС, Россиядынъ финанслар министерствосы, Росфинмониторинг, Россия МВД, Россиядынъ Следственный комитети, Россиядынъ Орталык Банкы, Россиядынъ Сбербанкы, солай ок, бойсын-майтаган экспертлер эм аудиторлар.

Шара тоьмендеги адрес бойынша озгарылаяк: *Москва каласы, Петровка орамы, 15-нши уьй, МТПП уьйкен конференц залы.*

КЕНЪЕС

Биргелесип куьресейик

Янъыларда Кизилюрт каласында республикамызда наркоманиядынъ алдын шалув бойынша соравлар каралган кенъес озды. Белгиленген шара ДР Яслар ислери бойынша министерствосы ман эм «Кавказ» халклар ара ассоциация ваькиллери мен уйгынланып, Кизилюрттынъ терроризмге карсы комиссиясынынъ аппаратынынъ, балалар эм яслар ман ислев бойынша кала администрациясынынъ структуралык боьликлерининъ коьтергишлеви мен оьйти.

Кала аькимбасынынъ орынбасары Н.Гасанбегов оъз хошлав соьзинде Кизилюртта яс несилдинъ эдаплык яктан оьрленуъви уьшин баъри амаллар да бар экенин белгиледи. Онынъ соьзлери мен калада спорт школалар, Балалар яратувшылык орталыгы, балалар саният мектеби аьрекетлейди.

Ортак Билимлендируъв учреждениелеринде оьспирлер эм олардынъ ата-аналары ман озгарылатаган куллыклары акында билимлендируъв боьлигининъ методисти Л.Аджаматова хабарлады.

Оъз соьзинде билимлендируъв боьлигининъ етекшиси А.Магомедов наркомания балалардынъ ден савлыгына эм яшавына бек кавыфлы эке-

нин эм сосы маьселе мен биргелесип куьреспеге тийисли экенин айтты.

Терроризмге карсы комиссиядынъ специалисти К.Мусаев кала округында алдын шалув куллыклардынъ сырагыларын келтирди. Сырагылар келтируъвинде ол бу барыста 2-нши номерли кала школасынынъ ваькиллери Т.Абдурахмановтынъ эм Р.Ибрагимовтынъ ийги сулыбын белгиледи. Бу йыл олар ортакроссиялык конкурсында наркоманияга карсы проектлер коьрсеткенлери уьшин, РФ МВД етекшиси Виктор Колокольцев атыннан Сый грамоталар ман савгаланганлар.

Тоьгерек столдынъ тамамында «Кавказ» халклар ара ассоциациясынынъ председатели Г.Магомедов буьгуьн граждaнларга коьмек этпеге шакыртылган учреждениединъ аьрекети акында хабарлады. Онынъ айтувы ман республикамызда курылган Ассоциациядынъ бир неше реабилитационлык орталыклары бар, онда наркомания эм алкоголизмнен аьдемлер эмленедилер.

Белгиленген шара Дагестан Республикасынынъ «Кавыфсызлы Дагестан» эм «Аьдем капиталы» приоритетли проектлерин яшавга шыгарув бойынша озгарылган.

ЯРЫС

Миллет кубогынынъ иеси болдылар

Бу йылдынъ караша айынынъ басында Халклар ара бирлик куыине багысланып, «Шешен Республикасынынъ миллет кубогы» деп аталып аяр йыл сайын оьтетаган футбол бойынша ярысы уйгынланып оьтти. Ярыс Грозный каласынынъ нефть университетининъ спорт уйинде уйгынланып оьтти. Бу спорт бойынша шарасын Миллет политика, тыс байланыслары, баспа эм билдирувлер бойынша министерствосы уйгынлаган эди. Шешен Республикасында миллетлер ара тынышлыкты, тил бирликти беркитуув, баска болып яшавдынъ ден савлык кебин таралтув шарадынъ бас мыратлары эди.

Ярыста республика еринде яшайтаган, айтпага, ногой, авар, кумык, казак, орыс миллетлериннен эм Миннацтынъ специалистлериннен тузилген йыйылыс командалары ортакшылык эттилер.

– Шешен Республикадынъ биринши Президенти, Россия Баьтири Ахмат-Хаджи Кадыров республикага энъ авыр заманларында миллетлер ара сора-

ларын шешпеге заман да, амал да тавып келген. Оьз атасынынъ аьрекетинъ буьгуьнлерде онынъ увулы Шешен Республикасынъ Аькимбасы Р. Кадыров бардырады. Ызгы йылларда республикамыз бойынша миллетлер араларында бир тиреслер де болмаган. Сол тынышлык, татымлык яшавын сакламага деп, биз савлай куьшимизди салмага керекпиз, – деп белгиледи Шешен Республикасынъ Миллет политика, тыс байланыслары, баспа эм билдирувлер министерствосынъ министри Д. Умаров.

Кызыклы футбол ойынынъ тамамында Гудермес районнынъ кумык миллет ясларыннан тузилген командасы 1-нши орынга, Шелков районнынъ ногой яслардан тузилген команда 2-нши орынга, Наурский районнынъ казак миллетиннен тузилген команда уьшинши орынга тийисли болды. Шарадынъ тамамында енъуьвшилерге миллет кубогы эм акшалай баргылары тапшырылды.

Суьвретте: шара катнасувишылары.

РАЗЫЛЫК

Балаларымызга суьйиниш савкатлады

Иммунный авыл орта мектебимиз тек январда ябылув аьлинде эди. Мектебинъ класс боьмелерининъ йогары майысып, ямгыр явса, тоьбесиннен сув агатаган эди. Мектебимиз ябылак деген сорава да каралган эди.

Сол маьселе мен байланыста биз, Иммунный авыл орта мектебининъ окувшыларынынъ ата-аналары атыннан, Тарумов район аькимбасы А.Зиминге сол маьселемиз бойынша демелик эткенин тиледик. Александр Васильевич бизим тилегимизди бир иркуувсиз кабыл этти.

Бир неше куьн ишинде курылыс материалларын алмага деп, акша амаллары шыгарылды. Ата-

аналардынъ, мектеб куллыкшыларынынъ биргелес кол коьмегин этуви мен кесек заман ишинде коьплеген тийисли ярастырув куллыклары озгарылдылар. Айтпага, класс боьмелерининъ тоьбеси темир конструкция аркалы коьтерилди. Мектебинъ кайбир ерде тоьбеси де январдан авыстырылды.

Район аькимбасы Александр Васильевич, тек материаллык демевлигин этип калмай, балаларымызга суьйиниш эм сенимлик те савкатлады. Авыл мектебининъ баьри ата-аналары атыннан ярдам эм эс бергени уьшин район аькимбасына уйкен савбол айтамыз!

Иммунный авыл орта мектеб окувшыларынынъ ата-аналары.

МЕРЕКЕ

Ингуш Республикасына – 25 йыл

Ингуш Республикасы – Россия Федерациясынынъ сырасында энъ де яс субъект болады, 1992-нши йыл туьзилген. Ингуш Республикадынъ бас каласы – Магас.

БАЙРАМДЫ УЬСТИНЛИКЛЕР МЕН ЙОЛЫГАДЫ

Кенъ проспектлер, бийик ель тереклердинъ тегис сырлары, Кавказ тавларынынъ касында коьринген фонтанлар эм заманга келисли меканлар – аьне соьйтип коьредилер буьгуьн Магасты онынъ яшавшылары эм конаклары. Ингушетиядынъ бас каласынынъ биринши тасы тегис ерде, кырда 1994-нши йыл салынганына ынанув да кыйын. Тротуарлардынъ теп-тегис уьсти мен барганда яде бийиклиги юз метрлик Тил Бирлик башнясынъ тоьбесиндеги байракты коьрейим деп басынъды коьтергенде сол затка ынанув, оьзек те, кыйын.

Ингушетиядынъ бас каласы, курылганлы 23 йыл болса да, заманга келисли алатлар ман канатланган «акыллы кала» болып оьрленеди. «Биз Магасты заманга келисли калалардынъ ишинде энъ де ийгисин этеек боламыз», – дейди каладынъ Аькимбасы.

АЛДЫГА КЕНЪ АБЫТЛАЙДЫ

Ызгы 25 йылдынъ ишинде тек Магас тувыл, савлай республика оьрленди. «25 йылдынъ ишинде патшалык ямагат институтлар, социаллык эм промышленный инфраструктура туьзилди, регионнынъ экономикасы аякка турды. Ингушетия бир неше кыйын мезгиллерди басыннан оьткерди – ол республика курылган биринши йыллар, кашан политикалык эм материаллык маьселелер коьп эди», – дейди регионнынъ Аькимбасы Юнус-Бек Евкуров.

Республика уьшин уйкен кыйынлыклардынъ бириси террорист туьркимлер мен куьрес юритуув болды. «Бир неше йыл керекти оларды енъуев эм республикады кавыфсыз йолга кайтарув уьшин», – деп анълатады ол.

Республикадынъ оьрленуви уьшин, регионнынъ Аькимбасы белгилегенлей, ызгы онйыллык болды. «Россиядынъ кубыласы» эм «Ингушетия Республикадынъ социал-экономикалык оьрленуви» деген программалардынъ ишиндеги яшавга шыгарылган проектлер бизге оьсуьвге уйкен куьш берди. Курылыслардынъ сондай шугыллыгын эм оьлшемин республика бу заманга дейим коьрмеген», – дейди Евкуров.

Акыйкатлай да, тек озган йыл республикада 22 мектеблер эм 6 балалар бавы курылды, бир неше уйкен промышленный объектлер ислеб баслады: Сагопшахта эт-суьт болдырувшы комплекс, Троицкий авылда агропромышленный комплекс, полимерный трубалар ясавшы завод, йылытувшы алюминий трубалар шыгарувшы завод, ярк беруьвши светодиодный алатлар болдырувшы завод, Ингушетиядынъ бавларыннан даьмли алмалар Сырт Кавказдынъ шетлеринде узакка белгили.

Бир неше йылдынъ ишинде савлык саклавдынъ уйкен объектилерин салдык: тубдиспансер, стоматологиялык поликлиника, уйкенлер эм балалар уьшин республикалык поликлиникалар, эндокринологиялык, онкологиялык диспансерлер, балалар уьшин республи-

калык больница эм бизим оьктемимиз – округ дережели перинальный орталык», – дейди Ингушетия Республикадынъ Аькимбасы Юнус-Бек Евкуров.

Баьри спорт объектлерин тизип айтпай, олардынъ уйкен дегенлерин белгилейим: Спорт дворци, Буз аренасы, бокстынъ, дзюдодынъ келистирилген заллары, «Динамо» стадионы эм аьр авылда ФОК-лар. 25 йыл алдын оьзининъ патшалыгын бос ерде курган республикага ол уйкен етимис», – дейди регионнынъ Аькимбасы.

ЭЛ МЕН БИРГЕ

1770-нши йыл Ангушт авылын-да ингушлар Россияга алал болаякка ант бергенлер. Ингушетиядынъ ваькиллери оьз эрклери мен Россиядынъ баска патшалыклар ман юриткен баьри согысларында да ортакшылык эткен: Крым, Орыс-туьрк, Орыс-япон, Биринши дуныялык. Уллы Аталык согыс мезгилинде Малгобек коршалав операция ингуш еринде озгарылган. Сол заман немецлер Закавказьеге шыгып эм СССР-ды Кавказ регионнынъ кесип болмадылар.

Аьлиги Ингушетиядынъ ери туьрли заманларда Терск областининъ, Шешен-Ингуш областининъ, Шешен-Ингуш АССР сырасына кирген. 1991-нши йыл РСФСР сырасында Ингуш Республикасын курып, ингушлардынъ патшалыгын тургызбага деген ингушлардынъ савхалклык референдумы озгарылды. 1992-нши йылдынъ 4 июнинде республикады курув акында карар алынган.

Ызгы йылларда Ингушетиядынъ экономикалык эм социаллык яшавында маьнели туьрленислер болганлар. Айтпага, 2009-ншы йылдан алып республикада балалар бавларынынъ саны эки кереге артты. Ингушетияга келетаган туристлердинъ саны ызгы 3 йылдынъ ишинде 20 кереге оьсти. Туризмнен келетаган келим сол ок заман ишинде 25 кереге артты. Ингушетияда промышленный производстводынъ оьсуьви озган йыл 21% болды.

Республика яшайды, оьседи, элдинъ баска субъектлери мен тенъ болды.

ОБНЕР

Иси мен яшавды ярасыклайды

Ногай районынынъ Терекли-Мектеб авылында дизайнер Айзанат Камалдиновадынъ кийим коллекциясы коьрсетилди.

Обнерли дизайнер, суьврети-модельер, шаир кызымыз Айзанат Камалдинова Ногай районында тувган. Краснодар крайында обсип, кийим дизайнерининъ классикалык билимин алган.

Яс дизайнерининъ бу коьрсетуьв энъ биринши иси болады.

– Дизайнердинъ обнершилигине, модельерге тек каравшылар тувыл, мода тармагынынъ экспертлери де йогары бааларын бердилер. Онынъ терен маьнеси болган кийимлери каравшылардынъ юреклерин канатландырып, коьнгиллерин коьтерди.

Айзанат Камалдиновага оьзининъ авторлык кийимлерин сахнада ярасык кепте коьрсетпеге зейинли аранжировщик, композитор, йырлавшы З.Сатыров та косымын эткен.

– Мени дайым да кийим дизайнына тартатаган эди. Бала шагымда мен анамнынъ явлыкларын бир-бирине байлап, туьрли кийимлерин этпеге суьэтаганым эсимде калыпты. Яс шагымда туькенлерден кийим алсам, бир неше туьрли келбетлерди ойлап шыгармага, алган кийимди аямай, ойланмай туьрлендирмеге бек суьэтаган эдим, – дейди Айзанат Камалдинова.

– Кийимди туьрлендируьв, ярасыклав коьп йыллар артта кишкей кызды бийлеп алып, буьгуьнлерде авторлык брендине айланды. Сол сайлавга йол аялак узун болды. Туьрли себеплерден сол кеспи мага келиспес деп ойлап, мен модельер болмага деген мыратты оьзимде соьндирмеге де суьйген эдим. Болса да, сол мырат соьнмей, мени мен соьйлеп, менде яшап келди. Тыска шыкпага керек заманы эткенин, ол оьзи билдирди.

«Ayza» – кийимнинъ авторлык бренди болады. «Модалык кийими» деген соьз биригуьвин мен биле туьрп кулланмаيمان. Неге десе оны соьйтип тек каравшылар оьзлери белгилемеге боладылар. Тек сол заман ол каравшылар ягыннан

сый казанмага болаяк, – деп белгилейди яс модельер.

– Ногай халкымнынъ миллет белгилери болган, аз тигисли, италиядан ийги сапатлы юн кумаштан пальтоды яде кол ман йыйылган териден плашти кийгенде, оьзинъизди ярасык, куьшли этип сезбеге болаяксыз, – дейди кыскайкы.

– Бу оьткен шара ногайлардынъ маданият яшавында, энъ маьнели оьзгерислердинъ бириси болады, – деп белгилейди шарада болган Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Айгуль Аджиманбетова.

– Обнерли дизайнер, суьврети-модельер, шаир, ана, аьлемет кыскайкы Айзанат Камалдинова тувган еринде етимиске тийисли болды. 40 авторлык кийимлерин коьрсеткен кызлар оьктемли амазонкаларга, кыпшакларга кусап, бек ярасык эдилер. Айзанат коьп йыллар бойы Краснодар каласында яшаса да, оьз ана тилинде ийги соьйлейди. Буьгуьн мен саният дунясына коьмилип, эстетикалык сезимлерге толдым. Аьр бир келбет бек ярасык эм кайтарылгысыз эди.

Яс дизайнерин келеекте Азербайджан элине эм Краснодар каласына оьз обнерин коьрсетпеге шакрыадылар.

Айзанат Камалдинова ногай халкымызда оьз ислерин коьрсеткен, бай обнери мен халкы ман боьлискен биринши дизайнер болады. Онынъ коьрсетуьвлери Ногай районымызда келеекте де коьп кере оьткерилер деп саклаймыз.

Онынъ яратувшылык йолын сол тармакта оьспеге суьйгенлер де ызлап барганлар да болаягына сенимди йоймаймыз.

Айзанат сол коьрсетуьви мен токтамай, келеекте де бийик етимислерге етисип, тыс эллеринде де таныс болып, оьз обнери мен халкын данъклатып келсин.

Айзанатка яратувшылык коьнгилди эм савлай дуняга ногай халкын оьрметлегенин йорайман, – дейди Айгуль Аджиманбетова.

Суьвретте: А. Камалдинова.

ПОЭЗИЯ ТЕАТРЫНДА

Ногайларга багыслап

Поэзия театрында «Дагестан халкларынынъ шаирлик, театр, анъ маданиятынынъ юмасы» проектин яшавга шыгарув ниет пен ногай маданият куьни озгарылды.

Шара ногай шаирлердинъ шыгып соьйлеви мен басланды. Бийке Кулунчакова ногай халкы, тарихи, тили эм адабияты акында хабарлады. Шаирлер Магомет Кожаяев, Магомет-Али Ханов, Салимет Майлыбаева оьз ятлавларын тувган эм орыс тиллеринде оқыдылар. Шаирлик кешликти Геме-тоьбе авыл орта школасынынъ окувшылары ногай шаирлер ятлавын окуп ман тамамладылар.

Сонъында сахнага Ногай патшалык саз алатлар оркестри шыкты. Оркестрдинъ художестволык етекшиси Бекмурза Кудайбердиев каравшыларга саз алатлар, ногай анъ эм коллективтинъ яратувшылык яшавы акында хабарлады. Оркестр, композитор эм дирижер, Россиядынъ ат казанган маданият куллыкшысы Яхья Кудайбердиевтинъ етекшиливи мен, Арам

Хачатурянынъ шыгармаларын ойнадылар. Оркестр артисткалары Аминат Кудайбердиева эм Зульфия Аджигеримова ногай шаирлерининъ соьзлерине язылган йырларын йырладылар.

Ногай патшалык драмалык театрынынъ художестволык етекшиси Дагестан Республикасынынъ халк артисти Байсолтан Джумакаев театр сахнасында болатан спектакльер акында хабарлады. Театр

артистлери Антон Чеховтынъ пьесасы бойынша салынган «Аюв» спектакльдинъ узигин коьрсеттилер.

Театр поэзиясынынъ директоры Елена Гарунова ногай маданият куьни Махачкала яшавшыларына кайдай уьйкен савга экенин айтып, катнасувшыларга, келген конакларга оьз разылыгын билдирди.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.
Суьвретте: шарадан коьринис.

САВГА

Халкынынъ йырын саклаганы уьшин

Янъыларда Избербаш каласында «Дагестаннынъ йырлары» деп аталган 4-нши Республикалык миллет йырлар фестиали оьгти. Белгиленген шарады ДР Маданият министерствосынынъ Республикалык халк яратувшылыгынынъ уьйи эм «город Избербаш» кала округынынъ администрациясынынъ маданият боьлиги уйгынлады. Мунда республикамыздынъ туьрли калаларыннан эм районларыннан, айтпага: Сергокала, Акуша, Агуль, Ногай, Каякент, Хасавюрт районларыннан, Дагестанские огни, Избербаш, Каспийск кала-

ларыннан эм Кабарты-Балкар Республикасыннан артистлер ортакшылык эттилер. Бизим районды йырлавшы Зульфия Аджигеримова ваькилледи. Ол фестивальде Бийке Кулунчакованынъ соьзлерине, Зиявдин Кидирниязовтынъ анына язылган «Коьп йылларда» деген йырын йырлады. Солай ок фестивальге Зульфия Маматалиевнады катнаспага ДР Маданият министерствосынынъ Республикалык халк яратувшылыгы уьйининъ куллыкшысы Рафихат Сарсеева шакрыган.

Бас деп фестиваль катнасувшылары Избер-

баш каласынынъ Маданият уьйи мен экскурсия эттилер, туьрли кызыклы затлар коьрдилен, коьп ярасык соьзлер айтылды. Сонъ Дагестаннынъ аьр бир халкынынъ ваькили бирер йырдан йырлады. Ярасык тавыслы Зульфия Аджигеримова мунда ДР маданият министрининъ куллыгын юригуьвши Зарема Бутаевдан Халк йырын саклав эм кенъ яов уьшин Дипломан савгаланды. Онынъ обнерине йогары белги берилуьви мен байланыста биз йырлавшыды ак юректен кутлаймыз эм келеекте де маданияттынъ коьгинде яркын

юлдыз болып яркыраганын йораймыз. Оьз шеретинде Зульфия Маматалиевна республикалык миллет йырлар фестиалинде катнасар уьшин карыж яктан баьри коьмек эткенлерге уьйкен савбол айтады, айтпага: «Ногайский район» МО администрациясына, «сельсовет Карагасский» СП МО администрациясынынъ аькимбасы К.Мамаевке, район маданият уьйининъ етекшиси С.Караяновка, Куьн-батар авыл яшавшысы М.Карамурзаевке.

Н. КОЖАЕВА.
Суьвретте: фестиальден коьринис.

Ахматтынь бактысы

Бизим Куьнбатар авыл яшавшысы Ахмат Оьтеш увылы Янполовка янғыларда 80 яс толды. Ол – согыс балалары несилиннен. (Авылда ога Ахмат деп айтпай, коьбиси Сенька деп айтадылар). Ога не уьшин соьй-тип айтувымыз акында хабар тоьменде болар.

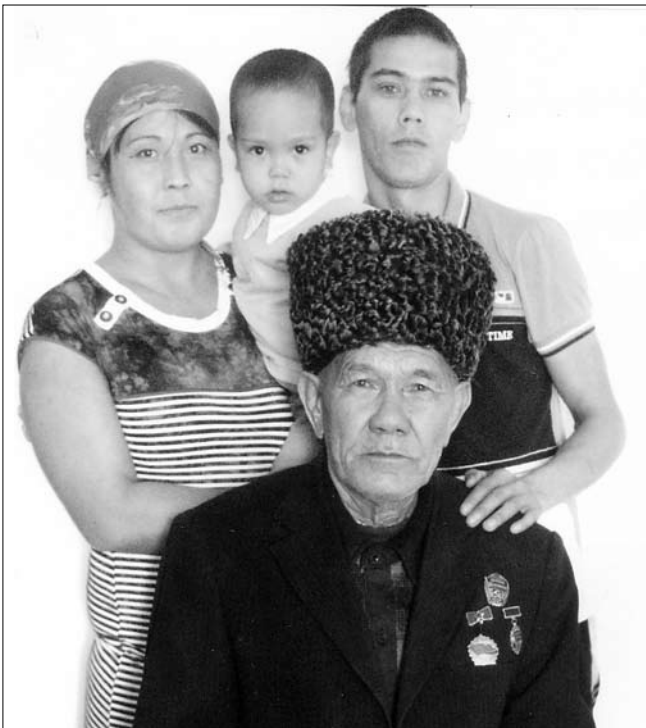
Ахмат-агайдын бактысы, ол замандагы балалардын бактылары кимик, кыйынлы эди. Ол 1937-нши йыл ярлы эгиншилер аелинде тувган. Онын яшав кыйынлыклары дуняга тувган биринши куьниннен ок басланган. Анасы онын эгизи мен бирге сол куьн ок камырга туьскен. Ахмат ювыгындагы коьп авылдас балалар ман суьтлес болып оьскен. Алла оны коршалап, ол бес ясына дейим соьйтип оьседи. Оннан сонь онын бала бактысына янғы яшав сынавлары туьседи. Атасы Оьтешти Кызыл Аьскер сырасына шакыртадылар. Ол, баслап Пензада, сонь Челябинск трактор заводында согыстынь ызына дейим ислеиди. Ахмат болса, агасы Балманбет пен Янполовлардын аелинде калады. Зарманбет Янполовты согыс майданына шакыртканда, Балманбет пен Ахматты Грозный областиндеги Наур районндагы балалар уйине аькетдилер. Соннан коьп заман кетпей, Балманбет балалар уйиннен инисин алып кашады. Кашып келеткан йолында, олар бир аьжибийдай оьсип турган эгин ерине кирдилер. Сонда киргенде, агасы йойылып кетеди. Ахмат оны табалмайды. Бала кайда бара-ягын билмей, аштан-аш бир авылга келеди. Мунда оны янғы сынав куьтип турганын ол билмейди. Авыл шетинде коьп балалар бир ыспай кызыл заттын янында уймелесип туры эдилер. Ол, таьлени болартагы, оларга янаспага коркып эректен карайды. Бирден баягы кызыл зат атылады. Атылуудын толкыны оны оьзи турган ериннен эрекке атып таслайды (соннан бери кулагы осал эсители).

Атылууды эситип авылдан ясуьйкенлер ювырып келедилер. Сол ерде коьп балалар оьледилер. Уьйкенлер биревлерди кийимлеринен танийдылар, баскалары кесекленген... Ахматтын кулагына буьгуьнлерге дейим сол балалардын аналарынын кышкырыклары, йылавлары шалынып турады. Сол ерде муны бир хатын коьрип: «Вот же мой Сенька, живой он, живой!» – деп оны куша-клап йылайды. Янындагы эри Филипп Кондратович Грищенко оны баладан айыраак болады, ама хатыны йибермейди. Ахматты уйине аькетдилер.

Согыс йылларында эм оннан сонь да мундай казалар коьп болган. Нариман авылында да сондай баьле болып оьткен. Бизим авылда да тувар багып юргенде, мина атылып, бир яс аьдеменен бир зат та калмаган...

Ахмат-агав хабарынын арасында коьзясларын суьртип алады. «Мени бавдын ишинде яп-ялангаш этип шомылдырдылар. Оннан сонь уйге киргизип, тагы да шомылдырып, ас иширтип, ювырканга орап яткардылар», – деп эскереди А.Янполов.

Кыйынлыктардан арыган бала бир неше куьн орыныннан турмай уйклаган. Яслай оьксиз болып калган бала, оны аькетип саклаган орысларды ушыны ман да оьзинин атасы-анасы деп ойлаган. Ахмат-Сенька буьгуьнлерге дейим кайтип оны Филипп Кондратович бир неше кере аньшыламага аькеткенин эсинде саклайды. Ол оны оьзи мен авылларга кыдырткан. Школага бармага заман келгенде, Ахмат-Сенькады окувга бередилер. Ол сонда оқып,

1-2-нши классларды кутарды.

Бир куьн Аьскер сырасыннан кайтып келген атасына Бекберди Даутов: «Сенинь кеденьди Конзавод бетте коьрдим» деген хабары ман келеди. Сол йылларда ол якларга коьп ногайлар ислемеге кеткенлер. Куьнбагардан Шавдир Джумаев, Шыракбай Индирбаев, Таймас Амитов эм баскалар. Ол заманларда Моздок пан бизикилердин катнасы куьшли болган. Меним де эсимде, сыйыр егилген арба ман Уьйсалган авылында коньп, Конзавод деген ерге барганмыз. Ахмат-Сенькадын айтувына коьре, онын турган авылы Конзавод деген ерден бир 20 шакырым эректе орыналкан болган.

Бу ис 1948-нши йылда болган. Балады атасы Оьтешке бермейди. «Мен оьзим де кетким келмеди», – деп эскереди А.Янполов. Алты айдан сонь согыстан кайткан

Зарманбет-агасы Ахмат Байрашевти, Муртазали Нурлыбаевти (яткан ерлери ярык болсын) шайыглар этип алып, авыл Советине барып, Ахмат-Сенькады тувган юргына кайтарып аькетдилер.

Кара-Тоьбе авылында 3 классты оқып кутарган сонь, оны Орыс-Уьйге (Тереклиге) школа-интернатка окымага йибередилер. Ол да сонда турып оқыгысы келмей, тез-тез авылга кайтады экен. Сол заман Ахмат-Сенькады Зарманбет колхозга прицепчик этип куллыкка туьсиреди. Соьйтип, 13 ясында онын колхозда ис йолы басланган.

Окув йылы басланганда, ол Карагаста, сонь Наримандагы школа-интернатларда окыйды. Етинши класста оькыганда, язда ол Вагап Саитовтын «РС» эм Эдиге Япаковтын «Сталинец» комбайнларында штурвальщик болып ислеиди. Сондай комбайнларды ол йылларда трактор суьйрейта-

ган болган, штурвальщик болса, кара шаньнын ишинде тобан капналарын ерге туьсирип келеди.

Нариман авылда тракторист курсып оқып кутарып келген сонь, ога эски «ДТ» тракторын бередилер. Меним де эсимде, ол заманларда янғы куллыкка туьскен ясларга эски трактор яде автомашина беретан эдилер. Сол куьнлерде механик Амангазиев ога келип: «Сен муны аьруув этип юритсен, янғысын берермен», – деген. Сол йылларда трактористлер Карагастагы МТС-ке беркитуьвли эдилер. Ахмат-Сенька эски тракторына он куьн ишинде ремонт этип, соны ман ислемеге шыгады. Соннан коьп заман кетпей, бир куьн баягы Амангазиев келип, бригадир Залимхан Межитовтан: «Бу кошшы нешик?» – деп сорайды. Сол ерде ол оьзине беркитилген тракторын бир куьн де сындырмай юритеди деген соьзлерди эситип, ясты Моздокка барып, янғы «ДТ-54» трактор аькелек-синь деп суьйинтеди. Соны барып аькелген сонь, янғы тракторды Юсур Оьганбаев пен Ахмат-Сенькага экинши сменага тапшырганлар.

1959-ншы йылда А.Янполовты тракторлар бригадаларына ягарлык-майлав материалларын йибериьвши этип беркитдилер. Сол куллыкты ол намыслы кепте тийисли тыншаювына шыкканша юриткен. Ялгыз оьзи арттагы Карабада эм Куры ерде орынласкан уьш бригадады ГСМ мен канагатлап келген.

А.Янполовтын механиги онын акында булай деп эскерген: «Ол – бек кыйын суьер, исине эм соьзине яваплы, таза юрекли эм таза ниетли аьдем. Бир куьннин ишинде, боьтен де язда, 65 тракторларды эм 25 комбайн-

ларды бир иркуьвсиз солярка эм май ман канагатлайды. Бир куьн ишинде 6 тонна солярка ман 100 литр майды техникага йиберип уьлгируув деген аз зат тувыл. Ол боькшесин тань караньасындагы 3 саьатте турып куьн узагы уьш кере толтырады. Мен сындым деп яде оьзге бир баска сытав табатаган аьдем тувыл. Эртрекент техникага керекли керидеги алатлар тавып, соны кешелеп ремонт этетаган эди».

Ахмат-Сенька яз заманында авыл клубында аьрекет эткен художестволык самодеятельность куллыгында катнаскан. Оьнер етекшиси Иса Сабутовтын (яткан ери ярык болсын) басшылыгы ман район авылларына концерт коьрсетип барганлар. Сол заманлар аьдем коьнгили ток заманлар эдилер. Сонда ол ян йолдасы Ирсу ман танысып, уьйленеди. Оны ман бирге татымлыкта 55 йыл яшап, 8 аьвлет асырап оьстирди. Баьриси де бек коьримли аьел болдылар. Аьли Ахмат-Сенька коьп йиенлерине, йиершенлерине, немерелерине куьзленип яшайды. Сибирьге, Москвага арада барып, балаларын коьрип келеди. Соннан уьйкен куьез бар ма экен бу яшавда?

Совет Оькимети оьз куллыкшысын мутпады. А.Янполовка коьплеген разылык хатлар, Сый грамоталар, акшалар, кийимлер, сонын ишинде мотоцикл баргы эсабында берилген. Коькирегин «Ис данькы» ордени, «Социалист базласуьдннь еньюьвши» медали, «Бесийлыктын ударниги» белгиси эм туьрли мерекели медальтер бийлеген.

С. МЕЖИТОВ.
Суьвретте: *Ахмат-Сенька Янполов кишкей увылы Заур, келини Райган, немесеси Алав ман.*

АЬДЕМ ИСИ МЕН ЯРАСЫК

Авыл оьктемлиги

Ясларымыз, ийги коьрим коьрсетип, оьсип келетурган несирге уьлги болып келгени кайсымызды да оьктемситпей болмайды.

Каиргали Танашев асылы ман Кумлы авылыннан болады. Ол Сангали (яткан ери ярык болсын) эм Нина Танашевлердин коьп балалы, татым, куллыксуьер аелинде тувып-оьскен. Авыл орта мектебинде билим алган. Ашык юзли, таза юрекли ясымыз кайсы эткен исин де яваплы, намыслы толтырып келеди. Онын аелинде 4 аьвети тербияланады. Ол, ясуьйкеннин де, ясы кишкейдин де тилегин ерге туьсирмей, колыннан келген коьмегин тийдирип келеди.

Каиргалидин авыл яшавшыларынын, ясларынын арасында сый-абырайы уьйкен. Кайсы авыл яхшылыктарды да, дуваларда да оьз ярдамын этип келеди, кайсы эткен

исин де кыйын акын алмай этеди.

Бу айдын ишинде авыл мектебинин окуьшылары, район бойынша футбол ярысында ортакшылык этип, 1-нши орынга тийисли болып келдилер. Сол команда катнасуьшыларын, ясларды йогары дережеде уьйретуьвде Каиргали Танашев эм Арслан Кулушев уьйкен ярдамын

эттилер. Янғыларда Каиргали ясымыз Авыл куьни байрамын озгарууда мал соьды эм байрамга ййылган конакларга кырда казан асты. Авылда оьткен кайсы шарада да Каиргали ясымыз белсенли ортакшылык этип келеди. Онын ян косагы Юмазиев те – халкка кайзаманда да коьмек этпеге аьзир болган аьдемлердин бири.

Бир кере яхшылык эт, мынь кере кайтар, дейдилер халк арасында. Эткен яхшылык бир де мутылмайды.

Кумлы авылынын баьри яшавшылары атыннан Танашев Каиргалиге эм онын аелине уьйкен разылыгын билдирип, берк ден савлык, узак оьмир, яшавда бийик етимислер, янғы киреек уьйинде яшавы оьрленип барганын йораймыз.

Кумлы авылынын яшавшылары.
Суьвретте: *Каиргали Танашев.*

ИЗВЕЩЕНИЕ

О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ

Администрация МО СП «сельсовет Карасувский» Ногайского района Республики Дагестан сообщает о проведении открытого аукциона по продаже земельных участков для ведения личного подсобного хозяйства.

Форма торгов: открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Лот № 1 - земельный участок общей площадью 1200 кв.м. в с. Сулутубе по ул. Северная, №16 для ведения личного подсобного хозяйства, с кадастровым номером: 05:03:110024:85;

Лот № 2 - земельный участок общей площадью 1200 кв.м. в с. Сулутубе по ул. Северная, № 15 для ведения личного подсобного хозяйства с кадастровым номером: 05:03:110024:84;

Лот № 3 - земельный участок общей площадью 1200 кв.м. в с. Сулутубе по ул. Северная №17 для ведения личного подсобного хозяйства с кадастровым номером: 05:03:110024:86;

Лот № 4 - земельный участок общей площадью 1200 кв.м. в с. Сулутубе по ул. Северная № 18 для ведения личного подсобного хозяйства с кадастровым номером: 05:03:110024:87;

Лот № 5 - земельный участок общей площадью 6000 кв.м. в с. Сулутубе по ул. Южная № 12 для ведения личного подсобного хозяйства с кадастровым номером: 05:03:110024:88;

Глава МО СП «сельсовет Карасувский»

Лот № 6 - земельный участок общей площадью 6000 кв.м. в с. Сулутубе по ул. Южная №13 для ведения личного подсобного хозяйства с кадастровым номером: 05:03:110024:89;

Лот № 7 - земельный участок общей площадью 2400 кв.м. в с. Сулутубе по ул. Южная № 11 для ведения личного подсобного хозяйства с кадастровым номером: 05:03:110024:82;

Лот № 8 - земельный участок общей площадью 2400 кв.м. в с. Сулутубе по ул. Южная № 10 для ведения личного подсобного хозяйства с кадастровым номером: 05:03:110024: 83;

Основание проведения аукциона; постановление главы МО СП «сельсовет Карасувский» № 22 от 15.11.2017г.

Заявки на участие в аукционе принимаются в течении 30 дней со дня опубликования настоящего извещения, по адресу: 368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Карасу, ул. Аллаберганова, д. 28 (по рабочим дням с 8.00 ч.до 17.00 ч.)

Аукцион состоится на 31 день с момента публикации настоящего извещения (если 31 день выходной, то в следующий рабочий день) по адресу:

368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с. Карасу, ул. Аллаберганова, д. 28 (в 10 часов по московскому времени.)

Динакаев Я.С.

БИЛДИРУВ

Ниетлери барларга каратамыз

Сыйлы Ногай район яшавшылары!

Ногай району бойынша Россия ОМВД-сында 2018-нши йылда Россия МВД йогары кеспилик билимин очный эм заочный кебинде алмага йиберилик кандидатлардын резерви кепленуви уьстинде куллыклар юритиледилер.

Россия МВД-сынын билимлендирув организацияларына окумага туьспеге ниети бар 11-нши класс окувшыларына Ногай району бойынша Россия ОМВД ГРЛС келип, 2018-нши йылдын уьгт айынын 1-нши куьнине дейим билдирмеге тилек саламыз.

Эгер кандидат 18 ясына толмаган болса,

онын ата-анасыннан яде закон бойынша колтыклавшысы ман язылган разылыгы болмага керек.

2018-нши йылдын каньтар айынын 15-нши куьнинен алып кандидатларга таныстырув ислер юритиледилер. Солай ок, юма сайын МВД-дын билимлендирув организацияларына окумага туьспеге тийисли физический аьзирликлеринин нормативлерине етисер уьшин занятиелер юритиледилер.

А. КОЙЛУБАЕВ,
Ногай району бойынша Россия ОМВД етекииси полиция подполковниги.

ИШ ИСЛЕР БОЬЛИГИ

Бузувлардын алдын шалув керекли

Дагестан Республикасы бойынша МВД ГИБДД боьлиги мен йолларда хателенуьвлерди азайтув ниет пен алынатаган амалларына карамастан, автобус айдавшылардын куьнасиннен болатаган авариялар коьбееди. Йол-юрис хателенуьвлердин себеpleri – автокоьликлерди кулланув йорыкларды бузув, автобуслардын техникалык аьллеринин осаллыгы, автокоьлик предприятелиерде алдын шалув куллыгынын осал салынуви, Госавтоинспекциядын боьликлери ягыннан тасыйтаган коьликлерди кулланув амалларын тергевинин тоьменлиги.

Йолларда авариялардын санын азайтув эм аьдемлер тасув бойынша буйымлары ман граждандарды аьжет-сизлев ниет пен Дагестан Республикасы еринде быйыл 30-ншы октябрь – 8-нши ноябрь куьнлеринде алдын шалув «Маршрутка» операциясы озды.

Эгер район граждандары пайдаланатаган буйымлар ман макул болмасаньыз, ГИБДД боьлигине келип, оз ойларынъызды айтпага боласыз. Аьдемлерди тасыйтаган коьликлер айдавшылардын эси-

не саламыз, аьдемлерди тасув йорыкларын бузганы уьшин 500 маьнет акша оьлшеминде административли штраф коьриледи. Солай ок балаларды тасув йорыклары бузылганы уьшин – 3 мын маьнет акша, тахографсыз коьликти айдаганы уьшин 1 мын маьнет акшадан алып 3 мын маьнетке дейим административли штраф коьриледи. Ислемейтаган тахограф пан коьликлерди айдамага йиберген ис орынлы аьдемлерге 5 мын маьнет акшадан алып 10 мын маьнет акшага дейим штраф коьриледи.

Тийисли документлерсиз автобуста аьдемлерди тасыганы уьшин физический лицоларга – 5 мын маьнет акшадан алып 50 мын маьнет акшага дейим, юридический лицоларга – 100 мын маьнет акшадан алып 1 миллион акшага дейим штраф коьриледи.

Байыр коьликлери бар аьдемлер йол-юрис йорыкларды бузганы уьшин юридический лицоларга коьрилетаган дембиге йолкытырыладылар.

М. САИТОВ,
полиция етекииси полиция подполковниги.

ШАИР ЯРАТУВШЫЛЫГЫ

Янъыларда район орталык китапханасынын куллыкшыларынын куьш салувлары ман Россия Язувшылар эм Журналистлер союзларынын агзасы, Дагестан Республи-

касынын ат казанган маданият куллыкшысы Магомет-Али Юнус уьылы Хановтын мерекесине багыслап яратувшылык кешлигин озгардылар. Кешликке мерекешинен бирге шаирлер Магомет Кожаев, Салимет Майлыбаева, композитор Яхья Кудайбердиев, ДР Оькинтиндеги Музей Советинин агзасы Каирбек Бальгишиев, Кадрия атындагы

9 «а» класс окувшылары оз окутувшылары ман эм шаирди сыйлаган, онын яратувшылыгы ман кызыксынатаган аьдемлер бар эдилер. Мерекешиге багысланган

кешликти сулыплы китапхана куллыкшылары Таужан Алиева ман Сапихан Курпаева юриттилер. Мектебтен келген конаклар усташа ятлавлар оқыдылар, Магомет-Али Хановтын асарына коьре салынган сценкады коьрсеттилер, солай ок шаирдин бир прозасы бойынша монолог та оқылды. Балалардын усташа ятлав оқып, хабар айтып болу-

болган.

Кешликтин барысында Магомет-Али Хановтын акында, онын яратувшылыгы бойынша М. Кожаев, Я.Кудайбердиев, С. Майлыбаева, М. Мансурова, М. Межитова, шаирдин окутувшысы Фатима Оразбаева, К. Бальгишиев, Г. Курганова айтып кеттилер. Компьютер аркалы Магомет-Али Хановтын

Калеми мен аьрекете

ятлавларына язылган йырларды Юсуп Алиевтин йырлавында тынъладык.

Магомет-Али Юнус уьылы Ханов оьткир калеми мен, аьр бир соьзине явап

берип болатаган журналист, талаплы язувшы эм шаир. Онын аьр бир язган шыгармасында туьп маьнели ойы, яшав айкасларыннан алынган сюжетлер бар. Ол оьзи яшавында бир инсаннын хатерине тиймейтаган, авыр соьз соьйлемейтаган аьдем болса да, язганларында яшавдын терисликлерин коьрсетип, коьзге туьртип болады.

Китапханадын талаплы, билимли куллыкшылары юриткен кешлик бойынша да Магомет-Али Хановтын юмсака касиети, тапшырылган исин ерине заманы ман еткерип болатаганы акында эм аьр бир соьйлеген аьдем де оьзинин ийги йоравларын да айтып кеттилер.

Язувшы, шаир, журналист М-А.Хановтын тувган куьнине багысланып озгарылган яратувшылык кешлиги кызыклы эм йылы аьлде оьтти. Т.Алиева ман С. Курпаева кешликти бек ийги этип юриттилер. Китапхана куллыкшылары сондай кешликлерди балалар ман бирге озгарувынын бек ийги ягы бар. Олар да окутувшылар ман бирге тилди, миллетти миллет этип саклантуьга оз куьшлерин саладылар.

Г. САГИНДИКОВА.
Суьвретте: *кешлик барысы.*

ЭЛГЕЗЕР КИНОФИЛЬМНЕН СОНЪ

Онын баасын кеш анъладык

Сраждин Батыров! Ол ким, бизге не затлар калдырды, бар ма бизде аьли де сондай аьдемлер? Соравлар бек коьп, явап...

Сраждин Батыровтай талаплы, терен билимли аьдемлер юзийлыкка бирев тувады. Сол яшав бойынша ыспатланган эм аьли де яшав бойынша коьрилик эм сезилек.

Сраждин Батыровтын таныган, билген аьдем онын акында уьйкен куьез

бен, онын талабына сукланув ман хабарлайды. Онын суьвретлери мен, поэзия, проза асарлары ман ... таныскан аьдем, элбетте, бизим ногайымыздын шынты кызларынын бириси Сабират Аьубекеровадын айтувына коьре, сраждинши болады.

Оьткен юма ишинде Сраждин Батыровтын эстелигине багысланган, яс йигитимиз Арслан Бакиевтин

салган документальи фильмин карап, Сраждинди таныганлар, эскеруьвлерге коьмилип, яслар онын талабына сукланып, кайттылар.

Сраждин Батыровка багысланган «Элгезер» кинофильми коьплердин коьзясларын актырды. Кинофильмде Сраждин Батыровты таныган, онын янында бирге ислеген аьдемлердин эскеруьвлери келтирилген. Аьр бириси онын буьгьнлерде йоклыгына, уьйкен оькиниши мен, кайгырып соьйлейди. Аьптеси Вайдаттын аданасын эске алувыша, онын ялгыз аьптесине айткан соьзлери ше, тынълаганлай ок, юректи коьзгайды.

С.Батыровкабагысланган фильм уьстинде бизим ясла-рымыз автор Арслан Бакиев, фильмин сценарийин туьзген Насипхан Джумаева, продюсери Джамбулат Караев, сол сюжетлерди алган видеооператор Тимур Абдулжалиев аз куьш салмадылар. Олар бир неше куьнлер эм туьнлер куллык эттилер, элдин туьрли ерлеринде де болмага туьсти. Фильм бойынша телесюжетлер мен салынган анълар бир-бирине бек

ярасадылар. Бир ягыннан – кайгы, бир ягыннан – юмак, каравшыды бек кызыксындырады.

Фильминин авторы Арслан Бакиевтин айтувына коьре, олар, элбетте, бу фильмди салатаган шаклардан алып сраждиншилер болдылар, Сраждин Батыровтын кызыклы, кыска яшавы оларды бек сукландырган. Фильм тез арада Карашай-Шеркеш Республикасында, Сургут каласында коьрсетилек. Оннан сонъ Астрахань, Москва калаларында коьрсетилмеге ниетленеди, ясларды Туркия ерине де шакырганлар.

Мага да, уьйкен наьсипке, бу фильмди карамага туьсти. Барганыма эш оькинмей кайттым, бу фильмди салган ясларга юрегим мен разы болып, сондай патриотизм сезимлери йогары алган ясларымыздын барлыгына яным ман суьйинип кайттым. Сондай яслар болган шаклы, бизим миллетимиз де бар. Янъы баслава – ашык йоллар сизге, яслар.

Г. КУРГАНОВА.
Суьвретте: *«Элгезер» фильминин болуына куьш салган яслар.*

Кызыклы ойындар куьзги ямгыр астында

Янгыларда Терекли-Мектеб авылынын орталык стадионунда «Ногай район – кавыфсыз ер» деп аталып футбол бойынша куьзги кубогынын ойындары оздылар. Белгиленген шарадын мырады: экстремизм эм терроризм идеологиясынын алдын шалув, туурли авыллардын ясларынын арасында татымлыкты беркитуув, районумызда футболды таралтув.

Ойындардын ашылувында Ногай району бойынша Россия ОМВД-сынын батальон командири Эдиль Маликов, 1-нши номерли Балалар эм яслар спорт школасынын тренери Алавдин Башантавов шыгып сойледилер. Олар футбол катнасувшыларына базласларда эм яшавда уьстинликлер йорадылар, спорттын уллы пайдасы акында да эслерине салдылар. Солай ок,

Терекли-Мектеб авылында яшаган ясуьйкен аьел шарага келип, ясларга озьлеринин ясуьйкен соьзин айтпай болмадылар. Олар терроризм – уллы яманлык, ислам дини мен онын бир катыслыгы да йок экенин айттылар, ясларды яшавга суьйинмеге, билим алмага, оз элинин, тувган еринин онгайлыгы уьшин куьш салмага шакырдылар.

Ойындар бек кызыклы оьттилер. Куьзги ямгыр футбол катнасувшыларынын ойынга аваслыгын да, коьнйлин де буздады.

Ойын сырагылары бойынша 1-нши, 2-нши орынларды Терекли-Мектеб авылыннан командалар, 3-нши орынды Орта-Тобье авылынын командасы бийледилер. Баьри орын бийлеген командаларга Сый грамоталар, акшалай баргылар тапшырылды, еньювщи командага болса, «Ногай району – кавыфсыз ер» коьшпели кубогы берилди.

Н. КОЖАЕВА.

Сувьретте: шарадан коьринис.

ШАТРАШ

Ярыс кызыклы оьтти

Янгыларда Терекли-Мектебте районнын баслангыш классларынын окувшылары арасында шатраш ойыны бойынша ярыслар озгарылды. Ярыста катнаскан 1-нши класс окувшыларынын арасында биринши орынды Бораншы авылдан Эдия Махмузова, экинши орынды сол ок авылдан Ислам Фазиль увулы Боршакаев, уьшинши орынды Терекли-Мектеб авылдын Кадрия атлы школасыннан Ислам Савкатов бийледилер.

Экинши класс окувшылары арасында яслардан биринши орынга Терекли-Мектеб авылдын А.Ш.Джанибеков атлы школасыннан Ренат Озганбаев, экинши орынга Бораншы авылдан Ислам Равиль увулы Боршакаев, уьшинши орынга Кара-Сув авылдан Азизбек Копиев, кызлардан биринши орынга Бораншы авылдан Лейла Махмузова эм Терекли-Мектеб авылдын А.Ш.Джанибеков атлы шко-

ласыннан Милана Бариева, экинши орынга Кара-Сув авылдан Ралина Бекмурзаева, уьшинши орынга Карагас авылдан Хадижа Амангельдиева тийисли боладылар.

Уьшинши класста окыйтагандардын арасында яслардан биринши орынга Бораншы авылдан Эльгайтар Махмузов, экинши орынга Терекли-Мектеб авыл А.Ш.Джанибеков атлы школасыннан Аман Саитов тийисли болдылар, уьшинши орынды Червленные Буруны авылдан Эльдар Карайдаров эм Кара-Сув авылдан Исламбек Итупов боьлистилери.

Уьшинши класстын кызлары арасында биринши орынга Бораншы авылдан Айша Аджиманбетова, экинши орынга Кара-Сув авылдан Хадижа Бекмурзаева эм Батыр-Мурза авылдан Арина Шандиева, уьшинши орынга Эдиге авылдан Зульфия Махмудова тийисли болдылар.

Дьортинши класслардын ара-

сында биринши орынга Батыр-Мурза авылдан Марат Шандиев, экинши орынга Бораншы авылдан Эмиль Боршакаев эм Нариман авылдан Наиль Кадылов, уьшинши орынга Червленные Буруны авылдан Шамиль Юсупов, кызлардан биринши орынга Орта-Тобье авылдан Заира Янакаева, экинши орынга Бораншы авылдан Элиза Махмузова эм Кара-Сув авылдан Айсылув Шамсудинова, уьшинши орынга Кумлы авылдан Эльза Мутаирова тийисли болдылар.

Ярысларды озгарувда тоьрешилери Сталинбек Дильманбетов, Байрамали Бекмурзаев, Анвар Сагинди-ков, Насият Янакаева коьп куьш салдылар.

Ярысларды озгарганда карьжлар ягыннан йол ярастырув эм курув управленисинин етекшиси Солтан Валиев ярдамласты.

Т. ЕЛАКАЕВ,

ярыслардын бас тоьреши.

ВРАЧТЫНЬ МАСЛАГАТЫ

Инсульт не заттан болады?

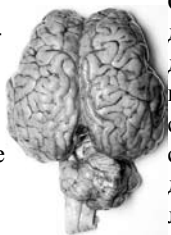
Аьдемлерде инсульт йьйы йолыгатаган авырув. Бу авырувды басында ок билуув керек. Аьдем эсейген сайын бу авырувга йолыкпага амырак болады. Инсульт болган заманда мыйга кан келуув токтайды. Сойтип, кислород эм керекли азык элементлер йоклыктан мыйдын нерв клеткалары оьледилер. Баскалай айтканда, мый озинин йорыклы ислевин токтатады. Эгер пациентте мыйдын коьзалуу-

ды йорыкластыратаган кесеги оьлсе, аьдем баьриж болады. Солай ок мыйдын ойлавды эм соьйлевди йорыкластыратаган кесеклери де оьлмеге болады.

Эгер аьдемге заманында коьмек этилмесе, дуьнядан таймага болады. Ама мыйда кан айланувы басланса, аьдем сав болмага болады. Энь де маьнели – авырувдын басланувын заманында билмеге. Бирерлерде аьдем инсульт урган сонь коьп заманга дейим коьзалып болмайды. Инсультты эмлев коьп заманга соьзылады.

Инсульттын бас туьрилери:

геморрагический эм ишемический. Биринши тамырлардын бителувиннен яде олардын ярылувынан болады. Сонь да кан тамамын-уьйса-ды. Ол зат куьшли аьдем паряхатганда яде аьсерин-стресс сызлан-де болды. Бирерлерде баслана-яктан алдын аьдемнин басы авырыды, айланады. Инсульт болганда аьдем йыгылады яде эсин йояды. Кан коьтериледи, пульс азаяды.

Аьдем тыныс алувы кырылдавы болады, кызарады, куспага болады. Солай ок аьдемнин бети кыйшаймага, аяклар-коллар токтамага болады. Сондай заманда аьдемди яткармага, кийимин агытпага тийисли. Авырув яткан уйге таза ава киргизбеге керек. Пациенттин аякларына грелка, басына буз салынады. Сонь тезлик ярдамы шакырылады.

Ишемический инсультта кан айланув бузылады, аьдемнин кейфи осалланады. Авырувдын бу кебинде мыйга кан бармайды, соьйтип мыйдын клеткалары сакатланады яде оьледи. Сога аьдемнин мыйы-

нын инфаркты дейдилер. Бу авырув эсли аьдемлерде йьйы йолыгады.

Инсульт болувга аракы-шагыр ишуув, таьмеки тартув себеп этеди. Солай ок врач язбаган дарманларды ишетагандар да бу авырувлылар арасына кирмеге болады.

Аьдем озиндеги холестеринди дайым билип турмага керек. Бу авырувга аьдемнин аз коьзалып яшавы да себеп этпеге болады. Семиз аьдемлерде де инсульт йьйы болады. Аьдемнин корланувы, кыйналувы себеп болады бу авырувга.

З. ТЕЛЕМИШЕВА,
врач-невролог.

Санкт-Петербуртта Аьскер сырасындагы ердесимиз

Исмаил Айнадинович Мусауровка

30-ншы ноябрьде 23 яска толаягы ман

Йигит болсын кедемиз,
Ногай халкын айттырсын,
Алдышлык алып яшавда
Аргымакка атлансын.
Коьп коьтерип, коьп суьйип,
Исмаилды хошлайык.
Узак оьмир, ярык яшав
Ак юректен йорайык.

Кутлавшылар: анасы Гульшаар, агасы Селим, кешеги Румия, бебелери Оьлмес, Аиша, Сафия.

РАЗЫЛЫК

Исине алал

Савлыгыма коьре, мага район эмлев уйинин инфекция боьлигине тез-тез ятпага туьседи. Онда тийисли кепте эмленип, савлыгымды туьзетип, коьтеринки коьнйлим мен яшавымды, куьлыгымды бардыраман. Ногай ЦРБ-дын инфекция боьлигинин ийги ислевинде, авырыганларга тийисли ярдам этуьвинде, озек те, онын заведующийи Альфира Мауш кызы Мамаевадын уьлиси уйкен. Онын аьдемшилиги, авырувлы аьдемди сав этейим деп шынталай шалысувы, коьмек тилеп келген аьдемнин коьнйлин тавып болувы – ятканларга дарман болып тиеди. А.Мамаева оз куьлыгын терен билетаганын да белгилемей коймага кыйын, неге десе ол авырувдын себебин тавып, оны тез арада эмлев йолын излейди. Инфекция боьлигинде тийисли йорыктын тутулу-

вы да А.Мамаевадын боьликке етекшилевинин тамамы. Мунда тазалык, аьр зат оз еринде, кайсы куьлыкшы да озине тапшырылган исти тийисли дережеде бардырады.

Аьлиги заманда кайсы бир аьдемлер, озьлеринин тукумларын да язбаганлай, вацапта неди болса соны, ялганды язадылар. Сондай затларды эситкен сонь, таза аьдемнин атын акламага суьесин эм ялганды язатагандарга, «баслап аьлди коьзин мен коьрип бил, оннан сонь яз» деп айтпага суьесин. Биз болсак, Альфира Мауш кызы Мамаевадай аьдемлерди кирлегенин суьймеймиз эм онын атын ийги соьз бен атап, ога район яшавшылары уьшин этетаган куьлыгында уьстинликлер йораймыз.

И. АДЖИЕВА.

Терекли-Мектеб.

БИЛДИРУУВ

Ислеমেге суьйсенъиз

Крым Республикасынын Керчь каласында куьлык этпеге аьел керегеди. Ога турмага ер эм ис борышларын толтырув уьшин

автомобиль бериледи.

Баьри затты тоьмендеги телефонга зань согув ман билмеге боласыз: +79787116045

«Ногайский район» МР Депутатлар Йьйыны, «Ногайский район» МО администрациясы «село Эдиге» СП МО аькимбасы Расул Рамбердиевич Елгишиевке аявлы

атасы

дуьнядан тайганы ман байланыста каты кайгырувын билдиреди-лер, ога эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайдылар.

«ШОЫЛ ТАВЫСЫ»
(ГОЛОС СТЕПИ)

+6

ТОКТАСТЫРУВШЫ:
Дагестан Республикасынын Баспа эм информация министрствосы.

Бас редактор
КОЖАЕВА Э.Ю.

Дагестан Республикасы бойынша Байланыс информациялык технологиялар эм коьлем коммуникациялар тармагында тергев салув бойынша Федераллык служба управленисинде регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИ №ТУ 05-00359 (12 декабрь 2016 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспесе боладылар. Авторлар язылмалары уьшин яваплылар. ДР-нын Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылув заманы – 17 саватте. Баспалавга кол басылган – 16 саватте.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru
Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)
Телефоны:
Общий отдел – 21-4-71
Индекс – 51365

Газета выходит 52 раза в году.
Тираж – 3000 экз.
Цена – 5 рублей.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ГАОУ РД «ИД «Дагестан» по адресу:
367018, ДР, г.Махачкала, Проспект Петра 1, 61.